

Pastýřský list: 100 let naší republiky

Drazí přátelé,

slavíme sto let naší republiky. Doslechl jsem se, či dočetl, že si církev ne dostatečně připomíná toto výročí. Rád bych na vysvětlenou dodal, že při přípravě jubilejního roku 2018 jsme se řadou institucí a komisí nejen navzájem informovali o připravovaných akcích, ale také jsme si je rozdělili. Pro naši Římskokatolickou církev připadlo v úvahu především poukázat na kořeny české státnosti spojené se svatováclavskou úctou v plné šíři našich raných dějin a poukázat na přesah této tradice do základu Československé či České republiky. Jistě jste mohli zaznamenat Národní svatováclavskou pouť ve Staré Boleslavi, o které vypovídá přítomnost Orlů, Sokolů, příslušníků prvního, jako i druhého a třetího odboje, kteří viditelným způsobem připomněli společné úsilí ke vzniku ČSR. Rovněž také účast zahraničních hostů, jako např. arcibiskupa Vlažného z USA, jako i viditelná přítomnost armády ČR a státních hostů bylo výmluvným svědectvím o kontinuitě našeho státu. Ten vstoupil v den křtu knížete Bořivoje a sv. Ludmily do tehdejšího evropského společenství.

Je i radostnou skutečností, že v tomto jubilejním roce proběhly oslavy spolu se slavením Eucharistie v bazilice sv. Petra u oltáře sv. Václava spolu s odhalením pamětní desky o exilu kardinála Josefa Berana, který spočinul v kryptě baziliky, resp. v původní kapli sv. Václava, založené Otcem vlasti Karlem IV. Při této příležitosti si také můžeme připomenout velké přátelství sv. Pavla VI. a jeho pomoc při záchraně našich občanů židovské národnosti, jako i spolupráci s naším odbojem a londýnskou vládou Mons. Jana Šrámka. Hlavní iniciátor, papežův přítel, Karel Weirich byl před dvěma lety, 28. října vyznamenán in memoriam. Další oslavy proběhly v Itálii, v městě Arco, kde byla odhalena socha sv. Václava a v nedaleké obci socha sv. Anežky české, jako vzpomínka na české legionáře, padlé v 1. světové válce. Poprvé byly také slaveny svatováclavské bohoslužby v Budapešti. Tradičně probíhají svatováclavské slavnosti v USA, Austrálii, Chorvatsku i v rumunském Gerníku. Bezesporu, že nejen v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha, či sv. Václava v Olomouci, ale i v ostatních katedrálách, kostelech a kaplích, jsme si připomněli věčného vládce, vévodu České země, sv. Václava.

Vyhlášení Československé republiky se uskutečnilo na úpatí svatováclavského sousoší v Praze 28. října 1918. Možná, že většina z nás si představuje, že to byla krásná a radostná událost. Ano, to je pravda, ale ne tak snadná. Válka zuřila dál, skončila 11. listopadu v 11 hodin a 11 minut. Tuto událost si připomeneme také v letošním roce 11. listopadu, a na přijatý návrh Velké Británie se na toto datum rozezní zvony ve 13:30 hodin. Nejenom, že v ono památné datum 28. října zuřila válka. Víme, že jižní část Slovenska byla obsazena armádou revoluční Maďarské republiky rad, v Prešově byla vyhlášena Slovenská republika rad. Občané německé národnosti ve své většině žádali vytvoření vlastních států, a to v rámci německého Rakouska či v návaznosti na Německou říši. Byla to tedy doba velmi bouřlivá. Mnozí si připomenete, že s tímto datem je také spojeno svržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze. Zajisté to nebyl kulturní čin, nebyl ani adekvátní historickým skutečností. Tento akt odsoudil okamžitě Revoluční národní výbor. Nebyl bych pravdivý, kdybych nepřipomněl, že pro část našich věřících byly tyto události přijímány s rozpaky. Nepochopením celé

situace byl postoj tehdejšího pražského arcibiskupa Pavla Huyna, který v tento den rezignoval. Pastýřské listy jsou ne vždy vnímány s nadšením, pro část kléru je to prodlužování bohoslužby, ale musíme říci, že jsou to důležité historické dokumenty. Dovolte, abych odcitoval z posledního pastýřského listu, 26. srpna 1918: „... Jak jsem již zmínil, vypukla válka proto, poněvadž se lidi odchýlili od vůle Boží. Jest všem dobře známo, že nepřátelé Rakouska již dávno se usnesli zničit tuto starobylou říši. Jest to tudíž spravedlivá obranná válka, která nám byla vnucena a kterou jest nám vésti podle slov Kristových (Mk 12,17). Tím více jest nám katolíkům, tento boj ze všech sil bojovati, abychom z něho vyšli vítězně, neboť ne posledním důvodem nenávisti nepřátel proti naší říši bylo, že jsme tak šťastni, že máme katolického panovníka a katolickou panovnici, že máme apoštolského mocnáře.“ V tomto případě je oslavován císař Karel I., který se pokusil o federalizaci, která však nemohla řešit osudy našich národů, protože by mapa České republiky připomínala protektorát a mapu Slovenského státu v období druhé světové války. Nelze upřít Karlu I. opravdové úsilí o uzavření míru, ale především bych zdůraznil důležité rozhodnutí, a to byla abdikace na český trůn, čímž umožnil, aby bez jakýchkoliv zábran mohli ti, kteří přísahali věrnost dynastii, jednat svobodně. Ovšem nesmíme zapomenout, že tuto válku nelze chápat jako obrannou, tedy i spravedlivou ve spolupráci s Německem. Na vyhlášení války reagoval papež Pius X. císaři Františkovi Josefovi I. listem, v kterém ho zapřísahal, aby odvolal vyhlášení války. Dokonce měl hrozit i církevními tresty, což potvrdila papežova slova rakouskému vyslanci u Svatého stolce. (Tento dopis však císaři nebyl nikdy předán.) Na základě těchto skutečností je pochopitelné, že reakce na tyto zmíněné postoje i věty pastýřského listu nás vedou k uznání emocionálních bouří, které byly zaměřeny proti roli katolické církve.

O to více si vážím pastýřského listu pražského generálního vikáře Dr. Mořice Píchy, pozdějšího královéhradeckého biskupa, ze dne 8. prosince 1918 – určen na Boží hod vánoční (byl přijat biskupy Pražské církevní provincie): „První Vánoce v samostatném Státu československém! ... Vidíme v osudech národů a zvláště v osudech národa našeho ruku Prozřetelnosti Boží, přijímáme s vroucí vděčností, co připravila nám, a skládáme v ní blahé naděje na další rozkvět a štěstí vlasti naší do budoucna pod mocnou záštitou Páně. ... Ano, chceme a budeme z celé duše milovat vlast svoji v novém jejím útvaru; chceme a budeme ve svornosti a spravedlnosti žít se všemi spoluobčany státu našeho; chceme a budeme náležitou úctou a obětavostí státi k povolání vládě, jak toho Boží i lidský zákon žádá. ... Ovšem chceme právem v těchto úmyslech mít též blaživou, nekalenou naději, že význačné heslo, s nímž nastoupil náš Stát československý svoji dějinnou dráhu – heslo svobody, volnosti a bratrství nezkráceně i nám svědčit bude, zaručující možnost snah o vznešené cíle, jež ze životního programu věřící katolické duše nikdy vymýtiti nelze a jímž po Božském a přirozeném právu moc vládní přičít se nemůže.“

Můžete podotknout, že se jednalo o pragmatismus, jak překonat předchozí léta v životě ve spojení oltáře a trůnu. Zmiňované spojení oltáře a trůnu nebylo dílem habsburské monarchie, zrodilo se, když na troskách Západořímské říše povstávaly nové státní útvary z germánských, keltských, ale i slovanských kmenů. O tom nejlépe svědčí Hradčanské návrší v Praze, jako polský Wawel v Krakově, kde sídlo panovníka a katedrála vytvářejí dominantu, rovněž tak řečeno dnešním slovem, ideologii státu. Na rozdíl od Byzantské říše a jejích nástupců, kde byla jen jedna hegemonie, a to hegemonie panovníka s neomezenou mocí. Přečteme-li si korunovační řád remešské

katedrály, pak s údivem nasloucháme, jak souhlas s korunovací vyjadřuje duchovenstvo, šlechta a přítomný lid. Vraťme se však k našemu výročí. Rád bych připomenul vznik prvních legií na území Ruska. Jsou to vojenské útvary sv. Cyrila a Metoděje, jako i sv. Václava. Členy legií byli jak Sokolové, tak Orlové. Zásluha slovenských a českých katolíků v USA je nezastupitelná a stala se tak vedle zásluh legionářů 1. odboje důležitou oporou pro T. G. M. při vzniku Pittsburské a Washingtonské deklarace. Na zasedání mimořádného Národního shromáždění 14. listopadu 1918 v Thunovském paláci hlasovali kněžští poslanci: František Kordač, Cyril Stojan, Ján Kmeťko, Andrej Hlinka, Mons. Jan Šrámek, vyšehradský probošt Bohumil Stašek a další. Co nám říkají tato jména? Tito muži se ujímají vedení církve v novém státě v Československé republice. V Praze, Olomouci i v Nitře jméno Bohumila Staška je známo mezi vězni koncentračního tábora v Dachau za druhé světové války a příští rok si můžeme připomenout jeho kázání na Svatovavřinecké pouti v Domažlicích. Svatý stolec patřil mezi první, kdo uznali ČSR.

Skutečným porozuměním a vzájemným pochopením mezi Československou republikou a naší církví se stalo svatováclavské milénium v roce 1929, což je také datum dostavby a slavnostní konsekrace a otevření katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha. V tomto roce dostaly Hradčany svoji siluetu a panorama Prahy je dokončeno! Hovoří hlasem svobody, samostatnosti, spolupráce, vzájemné úcty a tolerance. Tuto spolupráci pak upevnil Celostátní sjezd katolíků v ČSR v roce 1935, spolu s podporou volby prezidenta Eduarda Beneše na pokyn kardinála státního sekretáře Eugenia Paceliho (Pia XII.) A tak, náš dík musí patřit i 2. odboji a jeho hrdinům na obou frontách. Legie a jejich statečný boj pomohl T. G. M. k založení nového státu, stejným způsobem pomohl i 2. odboj Dr. Edvardu Benešovi v obnovení Československa. Vatikán patří mezi několik zemí, které neuznaly Mnichovskou dohodu. Statečný a nekompromisní postoj naší církve v demokratickém státu ČSR manifestuje kardinál Josef Beran, který pohřbívá prezidenta Beneše na zahradě v Sezimově Ústí v tragickém roce 1948. Proto bylo tak symbolické, že se v tomto osmičkovém roce mohl vrátit do katedrály. Přidám-li slova kardinála Františka Tomáška: „Církev je na straně národa,“ pak rozumím našim zvonům z katedrály.

Proto dnes, v neděli 28. října 2018, ať znějí naše zvony, ať naše modlitba směřuje k té, kterou nazval Bohuslav Balbín Palladiem země české. Slavnostní Te Deum je opravdu poděkování za 100 let poctivé práce, statečnosti a odvahy, ale i prosbou za odpuštění, kdy jsme selhali. Svatováclavský chorál nám říká, že on a jeho Blaničtí rytíři nad námi bdí. My se neptáme, kde je náš domov, my víme, že je tam, kde jsou hroby našich předků a jejich poctivá práce, zdravý selský rozum, pravý cit pro umění, to je „zemský ráj na pohled“. Proto žádám, aby dnes na konci bohoslužeb nezněly pouze Svatováclavský chorál, ale také národní hymna.

S vděčností Vám, všem občanům naší krásné vlasti, účastníkům prvního, druhého a třetího odboje, statečným mužům a ženám, jako i jejich rodinám žehná

+ Dominik kardinál Duka OP
arcibiskup pražský a primas český

Praha, Pastýřský list k 28. říjnu 2018.